

Miért nem osztályozunk?

VANNAK pedagógiai fogalmak, amelyekhez hosszú idő alatt egyre több keserű asszociáció tapad. Egy sincs azonban, amelyre ez annyira érvényes volna, mint a számonkérés. Az utóbbi években rengeteg vita dúlt körülötte. Egyesek trónra emelték, mások meghírdették trónfosztását. Legújabban a tömegkommunikációs eszközök adták hírül: egyes tantárgyakból nem kapnak majd osztályzatot a tanulók. Nem szerencsés, hogy az információ előbb jut a tömegekhez, mint az érdekeltekhez, de ma ez mégis elkerülhetetlen. A minisztérium *közoktatáspolitikai intézkedése* nyilván egyértelműen meghatározza majd a számonkéréssel kapcsolatos jogi helyzetet. A miniszter utasításának végrehajtása *országosan* kötelező. A legvilágosabb jogi szabályozás sem teszi feleslegessé, hogy pedagógiailag, azon belül pedig módszertanilag ne foglalkozzunk a kérdéssel.

ELVILEG mindenki egyetért azzal, hogy a számonkérés körül súlyos problémák alakultak ki. Csak néhányat emeljünk ki közülük:

a) a korszerű műveltség kialakítása, megszerzése helyett egész oktatásunk *osztályzatcentrikussá* vált. Az osztályzatok váltak az iskola legfőbb értékmérőivé. Értethető, ha a szülőket is elsősorban ezek érdekelték, mert ezektől függött gyerekük egész további sorsa.

b) A pedagógusokat is szorította, hogy az év végi, fél évi osztályzatokhoz minél több részjegyet szereztessenek a gyerekekkel, ezért tanításuk művelésközpontúság helyett *feleletcentrikussá* vált.

c) A tanulók, főképp az általános iskolákban, igen különböző körülmények közül jutottak az iskolába. Közöttük sokszor nem tehetségük, hanem az egy-egy szokatlan, *új ismeretkör megérleléséhez szükséges idő* teremtett különbséget. Ez egy új tantárgy indulásakor éleződött ki legjobban. Az orosz nyelv elemeit pl. nehezebben sajátíthatta el egy összevont osztályból érkező tanuló, mint az a városi gyerek, aki már külön órákon találkozott vele. A pedagógus ezt a differenciát mégsem vehette figyelembe, mert az elbíráláshoz jegyeket kellett gyűjtenie. Így azután egy szeptemberi, októberi rossz felelet eldönthette egy-egy gyerek további sorsát. Az első rossz felelet sokkokat teremtett, a tanár pedig gyakran elkönnyvelte: kik azok, akik gyengék tantárgyából.

Pedagógiai szempontból csak egyetértéssel, örömmel lehet fogadni, hogy gyerekeink és pedagógusaink egyaránt időt kapnak ahhoz, hogy egymással, és egy-egy új tantárggyal *az osztályzat réme nélkül* ismerkedhessenek. Osztályozásra majd akkor kerül sor, amikor már van olyan közös alap, amelyről startolhatnak a gyerekek. Megszerethetik a tantárgyat, kedvet kaphatnak tanuláshoz. Mindez csak nálunk hat

újszerűen. A világ más tájain már előbb is felismerték, hogy *a pedagógus feladata, hogy valamire (biológiára, nyelvre...) megtanítsa a gyerekeket*, és nem az, hogy állandóan *ítéleteket alkosson* felettük.

PEDAGÓGIAI közvéleményünkben néha keverednek a fogalmak. Úgy hiszem, nagyon sokan egyenlőségjelet tesznek számonkérés, ellenőrzés és osztályozás közé. Mint egykori kosárlabdázónak, legyen szabad sporthasonlattal élnem. A versenyen az a csapat győz, amely több labdát dob ellenfele kosarába. A verseny mégsem ezzel kezdődik, hanem *az alapozással*, és folytatódik *az edzéssel*. Az iskolában mindjárt versenybe küldtük tanítványainkat. A miniszteri rendelet azt követeli tőlünk, hogy kezdjük mi is ellenőrzött alapozással, minősített edzéssel munkánkat. Tehát a tanulót ellenőriznünk kell. Számon is kérjük, hogy teljesítette-e a feladatokat. Csak éppen nem azért, hogy jegyeket kapjon, hanem hogy kötelességeinek teljesítésére *ráneveljük*. És mint minden edző, a pedagógus is képes lesz a tanítványai üteméhez igazodni ebben, kialakítani bennük azokat a képességeket, tulajdonságokat, készségeket, amelyek lehetővé teszik, hogy az adott tárgyból versenybe induljon. Ott azután első lesz, vagy csak az utolsó, szorgalmán, munkáján fog múlni.

A hivatalos rendelkezés csak ezután fog napvilágot látni. Illetéktelen lenne eléje szaladni. Azt tehát, hogy mikor, melyik tárgyból kap, vagy nem kap jegyet a tanuló, *a rendelet közli*. De pl. nyelvből meg kell tanítanunk a szótanulást, a nyelvtan tanulást módszerét, történelemből a történelmi események belső logikáját (ez történt, de miért, és mi lett a következménye?), biológiából a megfigyelésekből adódó következtetések levonását, földrajzból a térkép olvasását stb., stb. osztályozás nélkül. Mint napközis szakfelügyelő tapasztaltam, milyen jelentős ez az intézkedés: eddig rendszerint *nem tudták a gyerekek, hogy az egyes tantárgyakat miképp tanulhatják*. Most idő és mód is lesz, hogy ezt megtanulják. De kötelesség és felelősség is a tanáron, hogy erre képessé tegye őket.

A MINISZTERIUM rendelkezése az MSZMP KB Az állami oktatás helyzetéről és továbbfejlesztésének feladatairól szóló határozata alapján lát napvilágot. (Mire e sorokat olvassák, már a kollégák kezében lesz!) Igen lényeges azonban, hogy ne úgy fogadjuk, már osztályzatainkkal sem tudjuk sakkban tartani a gyerekeket. Gárdonyi remek szavait tartsuk szemünk előtt. Azok a gyerek iránti bizalomra, szeretetre intenek minket. Ennek egyik követelménye, hogy alapot teremtsünk számukra:

a) képességeik maximális kibontakoztatásához,

b) munkájuk sikeres és jókedvű végzéséhez.

A rendelkezés ezt teremti meg, s ezzel nemcsak a gyerekek munkáját, de a mienket is szebbé, eredményesebbé teszi. Azzal, hogy tanítunk, a gyerekek tanulnak, és eredményhez jutunk.

A rendelkezés azonban csak akkor éri el a célját, ha az iskolában ezután természetesen vesszük, hogy a gyermek *nem tud* valamit. Ebből még nem következik, hogy kisebb képességű vagy lusta, esetleg tehetségtelen lenne. A korszerű és igényes tanítás *a nem tudástól vezet a tudáshoz* tanítványainkat. Arra lehetünk legbüszkébbek, ha tudóvá lesz, aki tudatlan volt. S nem arra, hogy nálunk nem felejtett semmit. Kétségtelen, hogy a rendelkezés gyakorlati végrehajtásáról, annak tapasztalatairól még sokat kell beszélnünk. Lényeges azonban, hogy helyes szemlélettel fogadjuk, és mi is megtegyünk mindent sikere érdekében.

